Tots Boijos

JUGUET CÓMICH EN UN ACTE

INSPIRAT EN UNA OBRA DE MOLIÉRE

PER

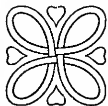
JULIÁ B. FERNÁNDEZ

Y ADAPTADA Á L' ESCENA CATALANA

PER

JAUME CAPDEVILA

Estrenada ab extraordinari éxit
en lo Teatre Romea (Catalá)
la nit del 16 de Desembre de 1904.

BARCELONA
IMPREMTA DE MANEL TASIS
Tallers, 6, 8 y 10
1905

TOTS BOIJOS

Tots Boijos

JUGUET CÓMICH EN UN ACTE

INSPIRAT EN UNA OBRA DE MOLIÉRE

PER

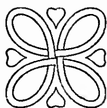
JULIÁ B. FERNÁNDEZ

Y ADAPTADA Á L' ESCENA CATALANA

PER

JAUME CAPDEVILA

Estrenada ab extraordinari éxit
en lo Teatre Romea (Catalá)
la nit del 16 de Desembre de 1904.

BARCELONA
Imprempta de Manel Tasis
Tallers, 6, 8 y 10
1905

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
CAMILA.	Sra. Monserrat Faura
MARIA.	» Antonia Baró
D. CASTO.	Sr. Jaume Capdevila
SR. BARRUFET.	» Joaquim Vinyas
» CUNILL.	» Vicents Daroqui
D. SEVER.	« Jaume Martí
VICENTS.	» Joan Domenech

Epoca actual

Director artístich: D. Jaume Capdevila

(Dreta y esquerra las del actor)

A la Sra. D.ª Matilde B. Vda. de Colli

Dignis aceptar ab benevolencia la dedicatoria de la present obreta sens atendrer á son escás mérit, com una débil mostra del reconeixement y afecte que l' hi profesa

L' autor

ACTE ÚNICH

La escena representa una saleta mitjana d' una casa de dispesas mitj acomodada. Portas en primé y segon terme á dreta y esquerra. Taula rodona al centre. Sillería de rebrer bastant usada.

ESCENA I

Al aixecarse 'l teló apareix MARIETA per la porta del foro ab sistell de compra al bras, y VICENTS per la porta primera dreta.

VIC. Hola Mariona ja vens de comprá?

MAR. Ay fill; de comprá m' has dit? De vendre diguesis.

VIC. Ay, ay! Que t' has anat á vendre alguna cosa?

MAR. No home!...

VIC. Com has dit...

MAR. Es que fill devegadas se necesita vendre avans d' aná á comprá.

VIC. No t' entench.

MAR. Perque ets molt tou.

VIC. No ho creguis: si 'm vols tocá, trobarás que soch mes dú de lo que 't pensas.

MAR. (Ab malicia) Ara veyas!... Donchs vuy di que hi anat á vendre l' *auniforme* vell del senyó, que com ha sigut *malitar,* y ara ha sentat plassa á na 'l *savil.*

VIC. Ah... s' ha fet de la guardia *savil?...*

MAR. No home; del govern.

VIC. Y, de quin regiment?

MAR. Del dels burros. (Mitj cremada perque no l' enten)

VIC. Pobret; si que s' ha tornat bestia.

MAR. Tot cambia á na 'l mont.

VIC. Ya ho crech: y be massa qu' ho sé que 't fan pasá gat per llebra.

MAR. Y si, home; y moltas vegadas saps que se 'n resent d' aixó? la cuyna que molts días lo mes calent es l' ayguera.

VIC. Ab aixó si que jo hi estich de sort perque á nosaltres may ens falta la virosta y 'm menjo cada crostó, que 'l pá aixís que 'm veu, ja tremola.

MAR. Be; tu has tingut la sort de topá un senyó tot sol...

VIC. Aixó si, noya: no serveixo mes que n' ell. Sempre ha sigut solté; sense familia ni parents de cap mena. A casa no hi he vist may á ningú, á no sé una gata que fa poch temps que 'ns la van regalá que jo li dich la *mossa*, y un gos molt xato que 'm coneixen y m' estiman com si fossim germans.

MAR. Lo que no comprench, al per qué heu vingut á viure á n' aquesta casa.

VIC. Dona; no te res d' estrany: al senyoret se cansaba de perseguirla per tot, y tenía que parlarlí sempre d' amagatotis: aixis es que 'l senyó tant bon punt va sapigué que aquí era una casa de dispesas y havía un cuarto per llogá, va aprofitarsen per pogué está mes al costat d' ella.

MAR. Que vols dí que tant mateix va endevant al casament?

VIC. Veyas si hi va, que per ara no hi ha res que 'l deturi.

MAR. Ay senyó; y tant vell com es!...

VIC. Be ho sembla: peró es molt rich, y un rich no ho es may de vell.

MAR. (Qui pogués trobarne un!) (Suspirant)

VIC. A na 'l día ja se sap; qui 'n te cuatre en busca dotze.

MAR. Ella sí que l' haurá bent treta ab aquet casament..!

VIC. Vols di?

MAR. Uy!... Molts días no se sap de que fe mánegas.

VIC. (Ho diré á na 'l senyoret perque hi tinga una consulta.)

MAR. Ella... naturalment; s' ho val!...

VIC. Ja hò crech que s' ho val.

MAR. Es bonica... guapa...

VIC. En conech de millors. (Acostansi y sonrient)

MAR. Y, en dihent que vol arreglarse, als homes degenit mes curt, al mirarla s' entusiasman.

VIC. Com me sucsuheix á mi... cuant estich al teu costat.

MAR. Tant mateix Vicents (Molt jugadet) també ets dels que s' enamoran?

VIC. Ay, ay? Que 'm prens per sarria de matxo á mi? Yo per enamorarme tinch lo que tenen tots, y fins potsé lo que molts no tenen perque ho sapigas, encara que veigis que serveixo, á na 'l meu poble hi tinch mes de mitj *kilometro* de terra que s' hi pot plantá de tot: y per cuant vulga casarme, als meus pares me donarán vacas, gallinas, tocinos, béns...

MAR. Ma noy!... Cuantas bestias!... (Tó de broma)

VIC. Del meu poble, á casa meva, es la casa que n' hi ha mes.

MAR. Y ho crech bent be.

VIC. Donchs tota aquesta *farám* la posaré en mans d' aquella que mes s' ho mereixi y que m' estimi més: ja ho saps, no 't dich res mes... ja 'm pots entendre, y... vethoaquí.

MAR. Res, home; (Despres d' una panseta) m' hi pensaré... que proporcions d' aquestas, mereixen la pena.

VIC. Tu mateixa.

MAR. Algú ve.

VIC. (Mirant á la primera porta dreta) Es el senyoret.

MAR. Me 'n vaig.

VIC. Donchs *alanta.*

MAR. Adeu... y, fins á la vista, *futur* marit. (Anantsen rient) (Ja! ja!. No fora mala jugada!) (S' en va per l' esquerra)

ESCENA II

VICENTS y a poch D. CASTO per la dreta.

VIC. (Despres d' una pauseta) Ay, ay? Que m' ha dit? *Futur!* Quin terminatxo mes estrany. *Futur!* Potsé deu volgué di guapo.

D. CAS. (Entrant) Hola Vicents: ya has fet l' encárrech que t' he dit?

VIC. Un troset no mes, perque no ha pogut sé d' altre manera. El senyó Barrufet Senttías...

D. CAS. (Corretginlo) Santías!...

VIC. Es igual: tia mes, tia menos...

D. CAS. Vaija, cuyta.

VIC. Donchs aquet senyó no era á casa, perque encara no hi anat.

D. CAS. Vaya una sortida.

VIC. Y el senyó Cucurulla...

D. CAS. Cucurella... home tent compte!...

VIC. Això volía dí.

D. CAS. Be, qué?

VIC. Tampoch era á casa.

D. CAS. Qui t' ho ha dit?

VIC. En Rosendo, al seu fill.

D. CAS. Está be; ja te 'n pots aná.

VIC. Molt be diu: pero es que avans d'anarmen, un servidó voldría dirli dugas paraulas.

D. CAS. A mi?

VIC. Si senyó: voldría dirli... (No sapiguent com comensá) es á dí; li tinch de dí... si 'm vol fe al favor de dirme...

D. CAS. Acabarem?

VIC. No s' enfadi, senyoret.

D. CAS. Digas.

VIC. Donchs un servidó, desitja que fassi al favor de dirme... que vol dí *futur*.

D. CAS. *Futur?*

VIC. Si, senyo *futur:* aixó voldria que 'm digués, perque á la cuenta, aquet terminatxo deu sé alguna cosa lletja.

D. CAS. (Sonrient) No home, no... *Futur* vol dí, lo que no está en present.

VIC. Ah, no senyo; y dispensim: no deu se aixó,

perque cuant ho han dit, jo m' hi estaba present, y ben present.

D. CAS. Be... ves; deixau corre.

VIC. Es que volía sabé, si vol di...

D. CAS. ¡Animal!... ¡Vesten!...

VIC. Axió vol di? (Tot anànsen) Ya 'm semblava á mi que sería alguna bestiesa...

D. CAS. Ara hi penso: Vicents! (Cridantlo)

VIC. Que mana senyor. (Baixant)

D. CAS. Tal vegada tindré que surtí per un moment: si mentres tant algú vingués á portarme uns dinés, vina á buscarme á casa de don Joan...

VIC. Si, ja sé: de don Joan Porquerías.

D. CAS. (Reptanlo) Porterías: burro.

VIC. Permetim, senyoret: axió de burro que li diga un altre.

D. CAS. (Ni ha un tip d' aquet xicot.)

VIC. De totas maneras, jo cumpliré al peu de la lletra lo que voste 'm mani.

D. CAS. Esta be donchs, ja ho saps; y que no falti res de lo demés que t' he manat.

VIC. No tinga po, senyoret. ¿Vol que de pasada passi per casa per si han dut algun recado?

D. CAS. Fes lo que 't sembli.

VIC. (Tot anantsen) (De pas veuré las bestiolas.)

(Sen va pe 'l fondo)

ESCENA III

D. CASTO y apoch CAMILA segona esquerra

D. CAS. Verdaderament aquet pobre xicot, segons per quí, resultaría una calamitat; pero per mí que tot li passo... (Fiesanse á la porta de l' esquerra.) Hola! Aqui surt la meva Camileta. Quina cara te mes bonica!... Y quin aire tan distingit!... (Saludant á Camila qu' entra de la primera porta esquerra) Molt bon día, hermosura del día y de la nit.

CAM. Es vosté don Casto?

D. CAS. Jo mateix que ja desitjaba l' instant de veuret, y suplicarte que deixis de trac-

tarme de vosté. ¿Per qué no m' has de dí tu? No ho faig jo?

CAM. Que vol que li diga!... La bona educació y la falta de costum m' ho impideixen... Ademés; jo soch molt apocada en las mevas expansions. Soch molt curta de genit; vosté ja ho deu havé comprés, y mal faría en exigí de mí, lo que ara com ara 'm sería un sacrifici. Per xó no s' ha d' enfadá!...

D. CAS. Acepto, encara que ab pena aqueixa condició. Pero permetme que 't diga que cuant dos s' estiman, la franquesa...

CAM. Si... te rahó, es vritat; peró soch tant apocada... tant curta de genit... (Baixant la vista)

D. CAS. Ba, ba! En mí que t' ha de fe pó? ¿No hem de ser esposos d' aquí pochs días?...

CAM. (Fentse la gasmonya) Be, si... jo ja voldría alguna cosa... pero me 'n dono vergonya!

D. CAS. He reparat que anavas á sortí. ¿Vols potsé que t' acompanyi?

CAM. No... no es aixó.

D. CAS. Si per mí tonteta no hi ha inconvenient.

CAM. Ya li dich que no es aixó. Si vaig molt be tota sola.

D. CAS. (Gracias filla.)

CAM. Yo voldría...

D. CAS. Ba!... No 't sofoquis tonteta. No saps que jo visch no mes que pera complauret en tot?

CAM. (Fense la ruburosa) Per favor, don Casto...

D. CAS. Tornahi ab la castetat: filla, suprimeix al don.

CAM. Es que no m' atreveixo...

D. CAS. Feshi un esfors...

CAM. Be... si... tant ho vols... (Costanli una mica)

D. CAS. (Content) Aixís, aixís Camileta: tu per tu! Vaig á sé, un cop ja síga 'l teu marit, l' home més ditxós del mont. ¿Y tu?

CAM. Si sempre m' estimas...

D. CAS. Y podrás duptarho?

CAM. (Cambiant de tó y algo decidida) Donchs mira; ja qu' ho vols y ens hem de casá aviat, procura en comprá lo més necesari pe 'l ca-

sament; y sobre tot en amoblá la casa ben eleganta y á gust del día; perque á mí no m' agrada fé papers ridículs: vuy que veigin que 'l meu marit, per sobre la riquesa y te la elegancia.

D. Cas. Per aixó ray; no 'n passis pena. ¿Serás ditxosa al meu costat?

Cam. Ma felicitat estribará segons siga 'l teu comportament; (Rapidet sempre) perque suposo que no serás com molts altres marits ridículs y molestos que á las sevas donas las tenen com á salvatjes. Tu no serás aixis, veritat? perque tu 'm portarás al Liceo; á las carreras de caballs; á paseig... pera lo que 'm penso que comprarás un coche, perque aixó d' anarhi á peu, sent tu qui ets, fora molt cursi.

D. Cas. (Com se desperta.)

Cam. Y agafada del teu bras, sonrisenta y placentera vuy que tothom conega la meva felicitat: perque suposo que per tu, segons me penso, no tindrem may cap renyina. La gent no s' han de casá per estarse contínuament tirant als plats y cassolas pe 'l cap, sino al contrari: per viure tranquils y com s' acostuma en el grant mont: no es vritat?

D. Cas. Sí, Camileta, sí: jo únicament estaré pe 'l que tu vulgas, y no faré altre cosa que se esclau de la teva voluntat.

Cam. Pues adeu... y que hi pensis. Ara surto un moment á fe algunas compras, y torno á se aquí desseguida.

D. Cas. Que pensis ab mi estrelleta!...

Cam. A na 'l meu cor sempre serás el número hú.

D. Cas. Sense ceros, eh?

Cam. Y ara?

D. Cas. Es perque no m' agradan als ceros.

ESCENA IV

D. CASTO y D. SEVER per l' esquerra

Sev. Bon día y bona hora. (Reparant ab D. Casto)

Hola, senyo cunyat *en ciernes!*...

D. Cas. (Bo!) (Contrariat)

Sev. (A bona hora.)

D. Cas. Molt bon día. (Saludant)

Sev. (Encaixant) Vosté está bo? me 'n alegro; jo també: gracias, sens novetat. (Rápit y sech.)

D. Cas. De paseig, eh?

Sev. Lo que 's veu no 's pregunta.

D. Cas. (Aquet senyo es dols com una nespra.)

Sev. Avuy sembla que 's matineija. Quina hora tenim? A veure: (Trayent el relotje de la butxaca de D. Casto) las nou y mitja.

D. Cas. (Es francot.)

Cam. (A. Sever) Pero hi ara; que fas?

Sev. Que! que li sap greu?

D. Cas. Ca!... Si tot lo de voste 'm fa riure!...

Sev. (Quedantse mirant al relotje) Pero home; home!... Sembla imposible!... Mal llamp!...

Cam. Qué tens?

D. Cas. Qué li passa?

Sev. Un capitalista com vosté: un pretendent de ma germana, portá per rellotje una caldera com aquesta!... Ni tant sols es de plata!...

D. Cas. Es que amich meu, avuy día la plata corre perill. (Ficantse 'l rellotje á la butxaca)

Sev. Que vol dí ab aixó? (Mirantsel fiesament)

D. Cas. Home...

Sev. Que potsé es una indirecta?

D. Cas. No senyó, no.

Cam. Y ara? Don Casto ja saps tu que 's incapás de ofendret ni en lo més mínim.

Sev. Es que per xó. Yo soch tot un senyor capitá del exercit, encara que retirat, y no consento... Que diu que no? (Rápit) Que ho posa en dupte?

D. Cas. Jo me 'n guardaría prou.

Cam. Si no t' ha dit res.

Sev. Pues... *cuydadito!*... Sápiga que jo maneijo tota classe d' armas, y á las mil maravillas; en l' últim desafio que vaig tení, sap voste lo que va sucsuhiri?

D. Cas. Si no m' ho diu vosté...

Cam. (Evadint la cuestió) Bé; déixaho corre... jo tinch

de anarmen...

SEV. (A Camila y cridant) Tú no 't mous d' aquí que jo no ho mani.

D. CAS. (Es furiós com el Ravatxol del Parque).

SEV. Donchs, sí: (A D. Casto) el desafío va sé per dirme una paraula més alta que l'altra.

D. CAS. Ah; per aixó...

SEV. Li sembla poch? ¡Mala bomba esclati!

D. CAS. (Sant Antoni!)

SEV. Dirme una paraula més alta que l' altra!... A mi que no 'm vinguin ab crits!

D. CAS. (Sí... ja n' hi ha prou ab tú.!

SEV. Ab la méva furia, á n' al meu contrincant al donar el primer asalt, d' un sol cop, me li vaig endur tres dits.

D. CAS. (Qué *bruto!...*)

SEV. Jo 'l volía deixar manco, pero 'l vaig perdonar.

D. CAS. (Assessino!)

SEV. Per aixó li dich que jo no atmeto brometas: per lo tant, permeti que li diga que no puch consentir en que tot un senyor propietari com es vosté... (Ficsantse ab el pantalón de don Casto, examinantli y fentli aixecar la cama dos ó tres vegadas) á veure... á veure...

D. CAS. (Rapidet y algo aturdit) Qué 's; qué 's?

SEV. Aquest pantalón... home, per la mort de Deu!...

D. CAS. Alguna taca?

SEV. Aquest pantalón es cursi; xavacá!... Aquest género no te res d' inglés.

D. CAS. No senyor; gracias á Déu no deu res á ningú.

SEV. (Dant un crit sech) No vull dir aixó.

D. CAS. Bé, no s' enfadi; si acás ja 'n comprarém uns altres.

SEV. Aixó ha de fer: sembla imposible qu' un capitalista com vosté porti uns pantalons com aquets! Quan tingui de ferse algún traje vaigi al meu sastre que 'l vestirá al seu gust.

D. CAS. Precisament á mi m' agrada que 'm vesteixin al meu.

SEV. (Enfadat) Donchs no li está bé. Y aquest som-

brero? (Agafantli d'una revolada y manossejantli) Aixó no es de castor!

D. Cas. Sí senyor, sí: es dels llegitims.

Sev. L' han enganyat: es entrefí, Lo més que li haurá costat, son vuyt pessetas.

D. Cas. Donchs s' equivoca perque me 'n ha costat vint.

Sev. No 'l crech.

D. Cas. (Animal.)

Sev. Qué diu?

D. Cas. Que potser vosté té rahó.

Sev. Está clar que sí.

D. Cas. (Si sabré jo 'l que 'm costa.)

Cam. (Estich violenta!...) Jo, ab permís de vostés, desitjaría... (Indicant qu' ha d' anarsen).

D. Cas. També un servidor té que sortir: y si no l' ha de molestar la meva companyía... (A Camila).

Sev. Com s' entén?... Qué vol dir aixó de companyía?... Aixís rebenti una granada!...

D. Cas. (Santa Bárbara!)

Sev. Ja l' acompanyaré jo, ho sent?

D. Cas. Com vosté vulga. (Aquest cunyat l' hauré de portar á fira.)

Cam. Es que potser tardaré á tornar... (A Sever.)

Sev. No hi fa res. Jo no puch permetre que l' acompanyi ningú fins després de ser casada: ab aixó quan vulguis, en marxa...

Cam. (Contrariada) Com vulguis: aném. Don Casto... (Saludant).

D. Cas. Senyora meva...

Sev. (Rápit á don Casto) Quan ho siga: quan ho siga: no digui lo que no es.

D. Cas. (Potser encara 'm pegará.)

Sev. Per aixó no 'n passi cuydado, jo vetllo per ella; y si en cualsevulga ocasió algú se la mal mirés... ja ho sap: desafío al canto y... ¡pam! (Com si jugués al sable, y pegant un cop á don Casto).

D. Cas. Uy!...

Sev. L' he tocat?

D. Cas. (Somrient) Una miqueta.

Sev. L' hi he fet mal?

D. Cas. Ca!... Sent de vosté m' ha donat gust!...

SEV. Sent axís me 'n alegro, y dispensi.
D. CAS. Estigan bonets. (Camila y Sever se 'n van pel foro)

ESCENA V

D. CASTO y á poch Sr. BARRUFET per la segona esquerra.

D. CAS. Pues senyor, axó no pot anar. Jo 'm creya que aquest home per tenir días de més ó menos mal humor, se 'l podía dispensar; pero ara conech que sempre está en el mateix tó, y disposat sempre á desafiar fins á na 'l vent. De totas maneras al pas que vaig á donar es grave, y no 'l dech haver de fer aixís com aixís. Comprench que jo avans necesitaría consultar..... aconsellarme d' algú que... (Se sent la veu del Sr. Barrufet en l' habitació de l' esquerra) A propósit: sento la veu del senyor Barrufet, es home de molta experiencia, y ell tal vegada podría...
SR. BAR. (Sortint acalorat y com disputantse ab algú per la porta segona esquerra) Vaigi al diable!... Vosté es un impertinent! Un ignorant! Una carbassa en tota la extensió de la paraula, digne de ser desterrat de la república de las lletras! (Aixugantse la suhor).
D. CAS. (Qué deu tenir?) (Per Barrufet).
SR. BAR. ¡Discusions!... (Com continuant parlant ab el de dins) Discusions... y no conprén sisquera els elements del raciocini!... (Adonantsen) Ay! Es vosté!... Dispénsim!... (Contrariat y baixant).
D. CAS. Sembla que 'l trobo alterat.
SR. BAR. Si ho estich diu? Si ho estich!...
D. CAS. Calmis, *hombra*, calmis!...
SR. BAR. Aquell animal de sárria en té la culpa del meu acalorament!...
D. CAS. Deixiho corre!... Voste ara está nervios...
SR. BAR. Si pogués m' hi faría á mossegadas!...
D. CAS. Vamos, vamos!... tranquilisis. ¿Vol fe al favor de dirme la causa del seu incomodo?

Sr. Bar. La causa está basada en el motiu mes poderós que puga existir al mont!

D. Cas. Peró be, quin es aquet motiu, si es pot sabé?

Sr. Bar. (Enlayranse per graus durant l' escena sempre qu' ho trobi convenient (Un ignorant, que m' ha volgut sostení una *preposició* erronea!... Una *preposició* horrible: execrable; vilipendiosa!... Ah! don Casto! don Casto! Al mont avuy está completament esquerdat!... Una llisencia absoluta está reynant per totas parts, y als literatos que son als que hauríau de restabli l' ordre, son als primers que no s' avergonyeixen de sofrí un escandol com al que ara vaig á dí!...

D. Cas. (Ab intenció) Qué ha sucsuhit?

Sr. Bar Una cosa horrible que fins als sorts se 'n esgarrifarían!

D. Cas. Qué?

Sr. Bar. (Com dan grant interés á la cosa) Sufrí que 's diga públicament: «¡La forma d' un sombrero!»

D. Cas. (Vaya una sortida!) Y d' aixó á fet cas?

Sr. Bar. Y no n' haig de fe?

D. Cas. Pero si...

Sr. Bar. No senyó! Jo dich qu' ha de dirse... «La figura d' un sombrero, y no la forma». Tant es aixís, que ja se sap que existeix una inmensa diferencia entre la forma y la figura; (Parlant molt depresa) perque la forma es la disposició exterior dels cossos inanimats; donchs *ergo* el sombrero es un cós inanimat, y per lo tant te que dirse la figura y no la forma d' un sombrero. Aixís, s' ha d' enrahoná! Aquets son els termes que s' han d' empleá en el capítol de la calitat!

D. Cas. Molt bé; per aixó no val la pena d' incomodarse.

Sr. Bar. Que no val la pena!

D. Cas. Deixis de formas y sombreros, y fassim el favor d' atendrem.

Sr. Bar. Poca vergonya!

D. Cas. Atengui, que jo no li falto.

Sr. Bar. Me refereixo al altre.

D. Cas. Ah, ya! Doncas be; vol escoltarme?

Sr. Bar. Si, senyó; parli.

D. Cas. Veurá: un servidó he determinat casarme. Jo ja tinch cincuanta sis anys; y la novia es per sort algo mes jove. Son pare m' ha concedit la ma de la xicota, y ella m' acepta molt contenta: pero per circunstancias especials, tinch pó de que un cop casat, no' m caygui á sobre alguna d' aquellas desgracias que ningú compadeix á nals matrimonis... desiguals. Per lo tant desitjaría... ó mes ben dit: jo necesito que algú m' aconcelli avans de doná aquet pas; y com en vosté reconech al home filosop y erudit en materia de sabè coneixe al cor humá molt milló qu' un servidó, per só 'm dirigeixo á vosté, perque 'm diga *algo* sobre 'l particular.

Sr. Bar. (Després d' una pauseta). Comprench la seva idea, y li agraeixo: pero primerament al ferme aquesta consulta, necesito que 'm diga quina llengua vol empleá.

D. Cas. (Mirantsel de fit á fit, y no comprenetlo). Cóm quina llengua? La meva, home, la meva.

Sr. Bar. Vuy di jo, quin idioma: quin llenguatje?

D. Cas. (Ay caramba!) (Mirantsel estranyat).

Sr. Bar. Vól parlá l' Inglés?

D. Cas. Jo, no senyó.

Sr. Bar. Italiá?

D. Cas. No.

Sr. Bar. Francés.

D. Cas. Tampoch.

Sr. Bar. El Grech?

D. Cas. Y ara?

Sr. Bar. Donchs, qué?

D. Cas. Espanyol, home, espanyol.

Sr. Bar. Espanyol! bravo: está be. Fassi el favor de passá á n' aquest altre costat: (Fentlo passá á l' esquerra) perque l' oido de la dreta me 'l reservo per las llenguas científicas y extranjeras, y al de l' esquerra pera tot lo vulgar y macarrónich.

D. Cas. (Vaija, endevant).

Sr. Bar. Vosté deu luchá ab alguna dificultat de fi-

losofía sense dupte, y vol sapigué si la sustancia y l' accident son termes sinónims ó equívocs respecte á la existencia?

D. Cas. (Mirantsel algo estranyat). (Qué dimoni diu?)

Sr. Bar. Si la lógica es un art, ó be una ciencia?

D. Cas. Res de aixó.

Sr. Bar. Si te per objecte las tres operacións del enteniment, ó la tercera solament?

D. Cas. (Ja 'm comensa á mareijá.)

Sr. Bar. Si hi há deu categorías ó una tant solament?

D. Cas. No senyó: (Amohinanse) que hi haigi las que vulga; á mi que m' esplica!

Sr. Bar. Ah, ja!... Vosté vol sapigué si la conclusió es de la esencia del silogisme?

D. Cas. Tampoch!...

Sr. Bar. Si la esencia del be 's funda ab lo desitg de la posesió ó propietat de la cosa, ó en la posesió mateixa?

D. Cas. (Cridant y ab las dos mans) No... no... y no!...

Sr. Bar. Donchs expresi el seu pensament perque jo no li puch endeviná.

D. Cas. Si no desitjo altre cosa: pero com sembla que vosté no vol atendrem...

Sr. Bar. Com que no? Parli tot lo que desitgi: al home se li ha concedit al dó de la paraula pera pogué expresá tots els seus pensaments: tant es aixís, que 'ls pensaments son retratos de las cosas, lo mateix que las paraulas son els retratos dels nostres pensaments.

D. Cas. (Ja hi tornem á sé!...)

Sr. Bar. Per lo tant, cuant las dificultats s' originan...

D. Cas. (No poguen aguantá mes y dant un grant crit) Prou!... La dificultat está en que jo puga seguí escoltantlo un minut mes! Fasi al favor de no continuá ab la seva xarrameca estranya, perque ja tinch un cap com un bombo!

Sr. Bar. No senyó; qué vol dí?... (Continuant rápit) Estich en el ús de la paraula, y per lo mateix vosté ha d' entendre...

D. Cas. No vuy entendre sino que ab vosté no hi vuy més conversació.

Sr. Bar. Senyor meu, aixó es faltar!

D. Cas. No senyor; qu' aixó es sobrarme!

SR. BAR. Está be; vaig á deixarlo: pero avans de anarmen tinch que dirli d' un modo positiu y que no deixi lloch á dupte, lo erróneo dels seus arguments falsos en tota sa base, y que te escrostonada la seva imaginació per la forsa incontrastable de la passió desenfrenada... si senyo, desenfrenada; y això 'm proba que vosté ha sigut sempre, és y será un ximple, un tonto y un ignorant!....

D. CAS. Jo?...

SR. BAR. (Ab tó declamatori y anansent pe 'l foro) Te perdono de Dios, en el santo juicio!...

ESCENA VI

D. CASTO sol.

D. CAS. Un diable que se te n' emporti! Això no es un home: es un sinapisme; una locomotora descarrilada. No 'n pot se d' altre sinó que siga algún boig. Per xó la culpa no la te sinó jo per volguerli esplicá en un tipo així... Y, el cas es que 'm considero en una situació molt compromesa, y voldría que algú... pero calla: tal vegada l' altre vehí, al senyó Cunill, que també 'm sembla que 's home de talent... podría... (Mirant á l' esquerra) Casualitat benehida; aquí ve; aprofitaré l' ocasió.

ESCENA VII

D. CASTO y Sr. CUNILL, per la segona porta de l' esquerra.

D. CAS. Bon día, senyó Cunill (Saludant).

CUN. Molt servidó de vosté.

(Saludant ab to molt grave y serio).

D. CAS. Soch el vehí del cuarto numéro...

CUN. Sí, sí: crech... encara que no ho aseguro, haverlo vist... (Rectificant) ó haverme semblat véurel alguna vegada.

D. CAS. M' alegro de que 'm reconeixi: y aprofitánt la feliz circunstancia de poguerli parlár á solas, desitjaría... en el supost de que vostè es persona de reconeguda experiencia, que 'm fes al favor d' aconsellarme oportunament sobre un cert asunto que fins á l' hora present m' preocupa bastant. (Lo senyó Cunill, durant al parlament de Casto, haurá permanescut ab lo cap baix com profundisant alguna cosa grave). (Gracias á Deu! aquet al menos escolta; això es una persona).

CUN. Avans li suplico, senyor meu, que cambi per complert ab lo seu modo de parlá. (Sempre ab tó doctoral). La meva filosofía m' ordena no presentá cap mena de PREPOSICIÓ afirmativa ó decisiva; sinó parlá de tot ab certa mena de dupte, suspenent al seu judici, per la sencilla rahó de que no ha de dí «apreciaría de vostè que m' aconcellés» sinó que CREU que apreciaría de vosté...

D. CAS. Es lo mateix: això es indiferent.

CUN. No senyó; la primera máxima de la sabiduría es duptá de tot.

D. CAS. Fins á cert punt ja té rahó.

CUN. Qué vol dí fins á cert punt?

D. CAS. Vuy dí que m' ho sembla.

CUN. No digui «blat que no siga al sach, y encara ben lligat».

D. CAS. Si senyó, si: pero 'm dispensará si vinch...

CUN. (Enfadantsi). Tórnahi! Pero home de Deu: no afirmi res... no digui, «si vinch».

C. CAS. Donchs, com ho tinch de dí?

CUN. Se 'm «figura que vinch».

D. CAS. M' agrada la figuració. ¿Com vol que posi en dupte una cosa qu' estiga veyen? Sant Tomás deya: «veure per creure».

CUN. Perque Sant Tomás no va viure en aquet sigle. Avuy día no 's pot asegurá res.

D. CAS. Acás voldrá convensem de que jo aquí ara no estich parlant ab vosté?

CUN. Li sembla que vosté está aquí: com també li sembla que estém enrahonant, perque això pot no se segú.

D. CAS. Oh, no?

CUN. No senyó.
D. CAS. (Després d' una pauseta). Be, be; com vosté vulgui: pero deixemnos per un moment de aquestas cosas, y aném á lo esencial. Jo vinch á dirli...
CUN. Ja hi torna? (Acriminantlo).
D. CAS. Vuy dí, que li volía dí...
CUN. Aixís!
D. CAS. Qu' he determinat casarme.
CUN. Casarse?
D. CAS. Si, senyó.
CUN. No 'n sabía res.
D. CAS. Per aixó li dich.
CUN. Li sembla.
D. CAS. Al que?
CUN. Que m' ho diu.
D. CAS. (Vaija; m'agrada). Donds be; sápiga que la dona que 'm tinch de casá, es bastant jove y molt guapa.
CUN. Aixó no es del tot imposible.
D. CAS. En el cas donchs explicat, què m' aconsella vosté? Faré be en casarme?
CUN. La contestació afirmativa á n' aquet cas, es tant difícil, com trobá la *cuadratura del circul.*
D. CAS. Vol di?
CUN. Com el moviment continuo.
D. CAS. Si; ya ho veig...
CUN. Li sembla qu' ho veu: pero la realitat...
D. CAS. Be; deixis de realitats, y fassim al favor, digui: penso be en casarme ab aqueixa joveneta...
CUN. Segons y conforme.
D. CAS. Ah... li sembla que faré mal?
CUN. Qui ho sap.
D. CAS. Per favor, home; responguim categóricament.
CUN. Si, si; peró...
D. CAS. Miri, jo li tinch una gran inclinació á la noya.
CUN. Aixó es natural.
D. CAS. Y ella també 'm correspón.
CUN. Aixó, li sembla á vosté.
D. CAS. No m' ho sembla, no; que 'm consta.

CUN. Aixó es molt dí.
D. CAS. Es que 'l seu pare també hi consent molt á gust.
CUN. No li dich que no.
D. CAS. Y jo al casarme, tinch pó de sé...
CUN. Aixó si senyó. (Deseguida).
D. CAS. (Miransel, y després d' una pauseta). Al que?
CUN. Aixó mateix.
D. CAS. (Diable: ja comenso esgarrifarme).
CUN. Li agradan els caragols?
D. CAS. Aixís, aixís... per qué m' ho pregunta?
CUN. Perque á la edat de vosté, solen sé molt indigestos.
D. CAS. (Ay la mare).
CUN. Val mes traure la rifa, que tení mal de cap.
D. CAS. Y jo que'm pateixo tant.
CUN. No 's tregui molt sovint al sombrero.
D. CAS. Pero be, qué opina vosté? Que faría á na 'l meu lloch?
CUN. Aixó no ho se.
D. CAS. Donchs qué m' aconcella? Qué li sembla que fassi?
CUN. Per mi, lo milló que pot fé es... lo que li dongui la gana.
D. CAS. Home... vaya una resposta: y per xó m' ha tingut tant rato parlantme de ximplerías?
CUN. Las ximplerías son las de vosté.
D. CAS. (Enfadat). Estúpit.
CUN. (Ab molta calma sempre). Me sembla que 'ls dos tenim una mateixa edat.
D. CAS. Vaigi al diable.
CUN. No senyó: al estanch á comprá una cajetilla.
D. CAS. Vosté es un boig!
CUN. Mes boig es al que 's vol casá á cincuanta anys.
D. CAS. Lograrà que perdi al seny...
CUN. May se pot perdre lo que no 's te.
D. CAS. Váigisen!
CUN. Ab molt de gust. (Tot anansen). Com no 's ha de duptar de tot, cuant semblans cosas se veuhen! (Quin subjecte tant burro!). (S' en vá)
D. CAS. Quin home més animal!...

ESCENA VIII

D. CASTO, tot seguit MARÍA per l'esquerra

D. CAS. Pues senyó en mala porta he anat á picá. Aquet pobre home encara es més boig que l' altre. Com hi ha mon que aquet ditxós casament molt avans de ferse m' estará costan una sinfonía de disgustos, que no sé si 'ls resistiré

MAR. (Dins y com parlant ab algú). No senyó; vinch desseguida.

D. CAS. (Al sentí la veu de Maria, y mirant á l'esquerra). Quí es? ah: la minyona de la Camileta que ve cap aquí (Acudintli una idea). Ara hi penso: aquesta clase de xicotas, á vegadas solen ser molt expertas y expansivas. Qui sap si li preguntés ab manya... (Cridant á María qu' entra y 's dirigeix al foro sens adonarse de Casto). Escolti, noya.

MAR. (Ay; el senyoret del Vicents). Qué se li oferia?

D. CAS. Desitjaría ferli una pregunteta: ey! si es cas que no té pressa.

MAR. No senyó, no: pot preguntá lo que vulgui. (Potse qu'ell me digui...) (Contenta).

D. CAS. (Me sembla que d' aquesta en surtiré). Donchs sí: lo que volía preguntarli de si está enterada de una coseta que m' interessa bastant.

MAR. (Ja m' ho pensaba!) Naturalment, com que vosté es al seu amo...

D. CAS. Jo 'l seu amo?

MAR. Y donchs, qui? (Sonrrienta).

D, CAS. (Pobre noya! Quin modo de dirme que soch al seu futur marit) Pues si; soch... lo que vosté diu. (Deixemla que s' espliqui á sa manera). (Sonrrient).

MAR. Vaija... si! (Com dihent que ho ha endevinat).

D. CAS. Y per lo tant, la pregunta es solament dirli de si vosté está enterada...

MAR. (Interrumpintlo). Ay, ay! Vol dí que no ho sap vosté?

D. CAS. Jo? el qué?

MAR. Vamos, no fassi broma, qu' alguna cosa deu sabé. (Baixant als ulls y jugant ab al devantal.)

D. Cas. Li aseguro. (Qué deu volgué dí?)

Mar. (Que 's trucha! Vol que siga jo la que li diga que 'l Vicens m' estima).

D. Cas. Vamos, parli: á vosté que li sembla de...

Mar. Precisament aixó mateix, ja que voste ha comensat, volía preguntá á vosté.

D. Cas. A mí?

Mar. Si senyó, á vosté.

D. Cas. Donchs á mí no 'm sembla del tot mal, com ja ho podrá compendre. (Veyam lo qu' esplica).

Mar. Donchs si vosté hi be bé... nosaltres las pobres donas... á que estém? y després; encara que no estiga be de que jo ho diga... no 's tracta d' una persona cualsevol. (Tot baixant als ulls y sonrrient).

D. Cas. (Content). Molt be minyoneta: discerneix milló vosté, que aquet parell de dispesés tant ximples.

Mar. Pe 'l mont hi ha moltas enveijas! No 'n fassi cas de las xafarderías, senyoret.

D. Cas. De manera que tu creus que 'l casament...

Mar. Que vol que li diga jo... La carrera de la dona es aquesta: y si es que 'l home va en bons fins...

D. Cas. Vosté aixó ja ho pot coneixe...

Mar. Be m' ho sembla; pero...

D, Cas. No ho dupti pas.

Mar. Es que de vegadas una ha de duptá per forsa; sobre tot cuan se dihuen las cosas massa depressa. De tots modos jo li agrahiré, senyoret, ya qúe vosté hi pot molt, que com més aviat milló.

D. Cas. Miri: pera la semana entrant tinch ganas de deixaro llest.

Mar. (Molt contenta). Ay, señoret! que Deu li pagui la bona voluntat!

D. Cas. (Pobra vicota; sembla que n' está contenta). (Dantli dinés). Tingui; aquí te aquets cuartets, pera que 's compri un vestit.

Mar. Moltas gracias! (Qué rumbós!)

D. Cas. De manera, que vosté creu...

Mar. Jo? lo mateix que vosté: miri, demá mateix ho escriuré á na 'ls meus pares.

D. CAS. (Algo sorprés). Als seus pares? Y qué 'ls importa á n' ells aixó?

MAR. Y ara, senyoret! No 'ls ha d' importá!

D. CAS. Jo crech que no han de sé pas ells als qu' hi pugan posarhi cap impediment.

MAR. Ja ho crech que n' hi póden posá!

D. CAS. Als seus pares? (Admirantse cada vegada més).

MAR. Als meus pares! Veigi si sense al seu consentiment se podría fer rés.

D. CAS. (Ay, ay, ay...! Me sembla que tornèm aná pe 'l mal camí.) Pero be, entenemnos: qué te que veurhi la seva familia en semblant cas?

MAR. Pero, senyoret! Sembla imposible que 'm digui aixó. Vaja un casament fore! (Mitj ofesa y giranse casi be d' esquena á Casto).

D. CAS. Eh? (Al sentí lo qu' hadit María). Casa... Calla... calla! (Cayent ab la cosa). Ah aquesta xicota enrahonabam, enrahonabam, y no 'ns enteníam! Ara caich ab la cosa!) Escolti noya: que potsé s' havía figurat...

MAR. Jo no m' hi afigurat res: vosté es el que se m' ha ofert...

D. CAS. Jo; á qué?

MAR. Vosté dirá!

D. CAS. Pero filleta! ¿Ha pogut pensarse que jo 'm casaría ab vosté?

MAR. (Estranyada al sentí lo de D. Casto). Casarse vosté ab mí? (Escapantli al riure). Vaja, senyoret; sinó que podría enfadarse, li diría que á vosté ni falta un bull.

D. CAS. Descarada.

MAR. A mi no m' insulti, ho sent? Vaya, no 'n volía sabé d' altre!

D. CAS. Tu m' has dit...

MAR. Jo á vosté no li he dit res: jo sols li parlaba d' ell.

D. CAS. Ell? Quí es ell? (Cada vegada mes atorrullat)

MAR. En Vicents.

D. CAS. Al Vicents? Hi que hi te que veure?

MAR. Cóm qu' hi te que veure? Si es ab ell!

D. CAS. Al qué?

MAR Al casament.

D. CAS. (Dant un grant crit de sorpresa). Que 's casa ab ell?

MAR. (Pensantse que Casto parla per ella). Y es clar!
D. CAS. Es espés! (Cridant). Jo crech que 'm tornaré boig!
MAR. (Jo crech que ja ho ets). Que acás ja no hi ve bé que 'm hi casi?
D. CAS. Que si casi? Ab quí?
MAR. Ab al Vicents.
D. CAS. Tórnahi ab al Vicents!... Es que jo 'm refereixo á la teva senyora.
MAR. Pero á mi que 'm conta de la senyora!
D. CAS. Donchs si qu' anava lluny d' oscas! Es que jo volía que 'm diguesis...
MAR. Ja li he dit tot, y vosté fassi lo que vulgui. Vaya un xasco ab aquet vellot!...
(Tot anantsen al foro)
D. CAS. Pero es que jo voldría...
MAR. Dispensi; fa massa estona qu' estich aquí y als amos me renyarían.
D. CAS. Pero díguim...
MAR. Pasiho be. (Se 'n va pe 'l foro dreta).

ESCENA IX

D. CASTO, aviat VICENTS pe 'l foro

D. CAS. Endevant; cada vegada me 'n vaig del foch á las brasas, y tot lo que 'm passa, fins sembla providencial. Está vist que de lo que 'm proposo sapigué mes, es de lo que menos m' entero.
VIC. (Entrant pe 'l foro molt content). Al senyoret.
D. CAS. (Adonantse de Vicents). Hola; ests tu, Vicents?
VIC. Si, senyó; jo... qu' estich d' alló mes content, senyoret.
D. CAS. Y aixó?
VIC. Oh... y que 's una cosa que cuant la sápiga... (Rient) ja, ja!...
D. CAS. Vaija, digas.
VIC. Com que á mes del recado que vosté m' ha dat, he volgut aná á doná un vistasso á casa... sap? vet aquí que m' he topat ab la minyona d' abaix de la droguería, que desseguida que m' ha vist, ja m' ho da dit.

D. Cas. Al qué?

Vic. Es que 's una cosa que á vosté tambe l' interessa, perque se la estima prou!

D. Cas. Que jo me l' estimo? (Que deu volgué dì). De qui 's tracta?

Vic. De la *mossa*, senyoret; de la *mossa*!...

D. Cas. De la mossa? (Deu volgué dí la Camila: aquet xicot es tant bestia...) Qué... qué has sapigut?

Vic. (Sempre content). Una sorpresa!...

D. Cas. Acabarás?

Vic. Y vosté no s' ho pensa? No ho endevina?

D. Cas. Vols no mareijarme?

Vic. Donchs te dos fillets, senyoret: dos fillets!

D. Cas. La mossa! (Cayent al silló). (¡Sant Antoni!)

Vic. (Ay, ay! Que li passa?)

D. Cas. Vicents! Vicents! Ja estás segú del que dius?

Vic. Si fins me 'ls han ensenyat! Si jo mateix als he vistos!...

D. Cas. (Dos fills!)

Vic. Son idéntichs á sa mare.

D. Cas. (Sant March!...)

Vic. Lo que 'm sembla es que, per la fatxa, serán molt ratadós.

D. Cas. (Está clar: als testos s' han de semblá á las ollas).

Vic. Ja hi encarregat que 'ls cuydesin be, que vosté ja ho pagaria.

D. Cas. Que jo ho pagaría?

(Aixecantse rápidament y encarantse ab Vicens)

Vic. Si senyó; perque no 's morin.

D. Cas. No sé quin sant me deté.

(Agafant una cadira per tirarli).

Vic. (Ay, batúa!) (Apartanse y no sabent lo que passa).

D. Cas. Es á dí, que no content de lo que 'm passa, encara vols ferme al *pagano* d' aquesta brutalitat?

Vic. No ne 's vosté l' amo.

D. Cas. Jo l' amo? (Furiós). Vicents, no m' exasperis!...

Vic. Que vól que 'ls llensin?

D. Cas. Que 'n fassin lo que vulguin: ves á mi que m' esplicas.

VIC. Si 'ls veigés; se 'n compadiría!

D. CAS. De lo que no 'm compadiré será de tu per trencarte una cama si continuas.

VIC. (Renoy; qu' está cremat!) (Apartantsen).

D. CAS. Si no me 'n puch avení! (Parlant á si mateix).

VIC. (Donchs ara vaig á buscarlos. No vuy que els llensin, pobres bestiolas). (Sen vá pe 'l foro).

ESCENA X

D. CASTO, aviat CAMILA pe 'l foro

D. CAS. (Despres d' una pauseta). *Nada*: aquí es precisa una bona determinació! Caramba; si 'm descuydo hauría sigut pitjó que tirarme de cap á mar! Mírat la donya Camileta, la curta de genit! Ja diuhen be: *donde menos se piensa...* te, sálta una bessonada. No hi ha que pensarhi mes; (Com prenent una resolució) la maleta... y cap á casa. (Va per anarsen, cuant se sent la veu de Camila que entra pe 'l foro).

CAM. (Dins). No: no n' hi ha necesitat.

D. CAS. Ella.

CAM. (Entrant y adonantse de Casto). Ay, ay, Casto! Encara 't trobo aquí?

D. CAS. (Ab cert tó aspre). Encara: (per desgracia)

CAM. (Adonantse del posat de Casto). Ay, ay! Quina cara hi posas!

D. CAS. (Que be sap disimulá!)

CAM. Que tens, Casto?

D. CAS. Tinch... mal de cap.

CAM. Mare de Deu! No sé que hi tens á n' aquet cap.

D. CAS. Lo que hi puch tení has de dí: lo d' ara array.

CAM. Y ara? Ab quin tó 'm parlas?

D. CAS. Ab al que 'm dona 'l *diapason*.

CAM. No t' entench: ¿que potsé t' has enfadat ab algú?

D. CAS. Aixó... podría ferho: pero per ara al meu mal no vol soroll.

CAM. Vaija; ja ho entench!... estás serio, perque ha vingut ab mi al Sever, y tu no has po-

gut acompanyarme; no es aixó? Y be, home, ja 't quedará temps.

D. Cas. Si; tens rahó, 'm quedará temps y molt, pera anármen ben depressa, y no torná á posá 'ls peus may més á n' aquesta casa.

Cam. (Sorpresa). Ay, ay: que vols dí ab aixó?

D. Cas. Vuy di... lo mateix que he dit.

Cam. (Posantsi seria). Casto... aixó no es regular.

D. Cas. Massa qu' ho se: passa de lo regular.

Cam. Ah, ja l' entench! (Ab alguna ira y plorosa). Mentres hi estat fora, vosté s' ha repensat y ara busca supterfuigis per no cumplí sa paraula.

D. Cas. Jo no busco res: ab lo de vosté me 'n sobra.

Cam. Tingui compte com parla.

D. Cas. Ja ho he dit (Sech y resolt).

Cam. (Sofocadissima y plorant). Mal home! Men dará satisfacció!

D. Cas. Satisfacció!... y á mi quí me la donará?...

Cam. Que vol di?

D. Cas. Lo que sent.

Cam. Quins motius te per di lo que diu?

D. Cas. Als suficients per no pensá més en un matrimoni que potsé faría torná al cap gros.

Cam. Aixís vol dí, que retira sa paraula? Que se 'n desdiu?

D. Cas. Completament: jo no vuy carregá ab responsabilitats ajenas.

Cam. Infame! aixó més! Al citaré als tribunals per injurias!...

D. Cas. Mes compte li tindría arreglarse ab l' altre.

Cam. Que vol dí ab l' altre?

D. Cas. Ab al verdadé culpable.

Cam. Pero que diu aquest home?

D. Cas. Basta de farsa, senyora: desde ara queda libre del seu compromis, com jo del meu. Vosté, coneixent en mi un home virtnós é ignocent, me portaba enganyat: y á pesar de sé vosté molt curta de genit, no s' hi pensaba gayre en ferme fe de tapadora.

Cam. (Furiosa). *Cuydadito* en lo que diu, ho sent? Soch honrada.

D. Cas. No li dich lo contrari.

CAM. Dochs com es...
D. CAS. Consulti ab sa conciencia lo sucsuhit.
CAM. Lo sucsuhit?
D. CAS. Si senyora.
CAM. Cuant?
D. CAS. Aixó... vosté s' ho sabrá.
CAM. Ay!... aquest home 'm fará torná boija!...

ESCENA XI

Dits y D. SEVER pe 'l fondo

SEV. (Baixant rápidament). Qué 's aixó? Per qué cridas?...
CAM. (Plorant) Ay Sever! A bon punt arribas!
SEV. Qué tens?
CAM. Ay, germá meu!...
SEV. Per qué ploras?
D. CAS. (Santa Rita gloriosa).
CAM. (Sense casi poguerho di). Aquest home...
SEV. Qué! que t' ha dit; t' ha faltat potsé?
CAM. Ay! ..
SEV. (Agafant rapidament á Casto). Qué li ha fet? contesti!
D. CAS. (Espantat) (Ja hi som).
CAM. Es un infame!...
SEV. Si? Al vaig á pelá com á Sant Bartomeu.
D. CAS. (Apartantse). Apoch, apoch!...
SEV. Apoch, apoch? Ben depressa que será.
CAM. (Agafant á Sever). No 't comprometis; déixal!
SEV. Sense cap al deixaré!...
D. CAS. (Sant Nicodemus!) Escolti, home!
SEV. Vuy sabé al que ha sigut.
CAM. Que ja no 's vol casá!
SEV. Cóm? (Furios)
CAM. Y dupta de mi!...
SEV. (Dant pasos furiosament). Duptá de ma germana! Llamps y trons... y pluja menuda!... Armas: desseguida armas!
D. CAS. Adiós, el ferrocarril!...
(Per lo que acaba de di Sever)
SEV. Que vol dí al ferrocarril? (Agafantlo per una má)
D. CAS. (Molt espantat). Vuy dí que...
SEV. Al vaig á matá!...
D. CAS. (Ay mare; aixó es una fiera).

ESCENA XII

Dits y MARIA pe 'l foro

MAR. Senyoreta, que passa? (Corrent cap á n' ella).
CAM. Quin sofoco, Deu meu!...
MAR. Pero que té?
SEV. (A Casto). Seguéixim.
D. CAS. Jo, ahont?
SEV. Al cementeri.
D. CAS. (Un llamp que 't baldi).
SEV. Mala bomba esclati!... O justifica la seva conducta respecte á ma germana, ó de las mevas mans no 'n surtirá viu.
CAM. Aixó, aixó!
CAM. SEV. Justifiqui! justifiqui!
D. CAS. (Fent un esfors y cridant). Si senyors! Ja ni ha prou! Que 's pensan que m' espantan! Per tot lo que dich tinch testimonis.
TOTS. Testimonis!...

ESCENA ÚLTIMA

Dits y VICENTS pe 'l foro

VIC. Deu los guart.
D. CAS. Aquí 'l té. (Per Vicens).
TOTS. Eh?
SEV. (Pujant rápidament al foro, y agafant á Vicens pe 'l brás y baixantlo al centro). Vingui aquí!...
VIC. Ay, ay! Qué volen?
SEV. Vosté es capás de sostení...
VIC. Jo, el qué? (No sabent de que 's tracta).
D. CAS. Escolta, Vicents: tú no m' has dit, parlant de la *mossa*, que te dos fills?
VIC. Si senyó.
D. CAS. Aquí ho tenen!...
CAM. Ara ho entench!... Dos fills! (Cayent al silló plorant).
MAR. Senyoreta!...
SEV. Pero què? (No acabant de compendreho).
D. CAS. Ja veu que la cosa es clara: dos fills que vostes tractaban d' ocultarme, pera després fermen un regalo.

CAM. Jesús!...
VIC. (Al senyoret no está bó).
SEV. ¡Cent canons d' artillería!... Ara si que ja no m' aguanto! Aixó de ma germana? María: porta al réwolver!...
VIC. (Recristo) (Ab pó).
D. CAS. (Sant Benet!) (Apartantse á un costat).
SEV. (Agafant á Vicens). Escolti: vosté es capás de sostení qu' ha tingut dos fills...
VIC. Qui, la *mossa*? si senyó.
SEV. A mi no 'm parli de la mossa: ma germana 's diu Camila!...
VIC. Y á mi que m' explica de la Camila ni de sa germana?
SEV. Eh? (Sorprés).
D. CAS. (Agafantlo també per un brás). Mal llamp! ¿No m' has dit que ha tingut dos fills?
VIC. Si senyó! Si fins als he portat y tot!
CAM. Quina infamia! (Tapantse la cara ab las mans).
SEV. Que sento? Que son aquí diu?
VIC. Si, que hi son.
D. CAS. Aixó m' agradat Vicents: has tingut bon pensament. Ves y qu' entrin, que 'ls confondrém. (per Sever y Camila).
VIC. Vaig á buscarlos. (Sen va pe 'l foro).
SEV. Tot aixó no es res mes qu' una vil comedia que vosté ha tramat per lliurarse dels seus compromisos: pero li juro que no 'n sortirá viu.
VIC. (Entrant pe 'l foro, ab un cabás de nansa que figura contem dos gatets). Aquí als té. (Al senti la veu de Vicents tots se giran rapidament y 's quedan parats al veurer el cabás).
TOTS. Eh?...
VIC. Mírisels qué bonichs!...
SEV. Pero que 's aixó?
VIC. Que no ho veu? Dos gatets, rossos com una panotcha.
D. CAS. (Encantat y comprenent la cosa). ¡Dos gats!...
VIC. Si senyó; son als dos filles que li deya.
CAM. Als fi... (Mirant á Sever que també compren l' equivoch y esclatant als dos en una rialla). Ja! ja! ja!
SEV. Aquesta si que 's bona!... (Rient).
MAR. Ja ho entench!
D. CAS. Mala reira... De manera que cuant m'

has dit de la mossa...

VIC. Li volía di la gata: jo li vaig treure aquet nom, perque al cridarla 'm conegués.

D. CAS. (Despres de mirarsel y rapit) ¡Déume un bastó!... Déume un bastó... que'l mato! (Tots al contenen)

VIC. (Fugin) Que s' ha tornat boig!...

SEV. Vamos!...

CAM. Casto!...

D. CAS. La culpa es tota meva, per havé fet cas y doná importancia á un quit-procuó d' aquet ximple.

MAR. (A Vicents) Pero qu' ha estat, Vicents?

VIC. A la cuenta res: una gatada.

SEV. (A Casto) Be; déixiho corre...

D. CAS. No senyó; la cosa ha sigut grave, y ha de tení al seu cástich: per lo tant, com á mi m' agrada que cada hú tinga lo seu, tu Vicents, desde demá buscat amo, que de servey ja 'n tinch prou.

VIC. Y ara?... (Sorprés)

MAR. (Adiós!...)

D. CAS. Y, com ja comprendrán que 'l disgust ha sigut involuntari, per part meva cuant menos, sols me resta suplicarli (A Sever) que voste 'm perdoni... y que la Camileta 'm torni la seva confianza.

VIC. (Baixant) Donchs no senyoreta; no ho fassi si no 'm perdona ell á mí, que jo no he fet res per cap mal!...

MAR. (A Casto) Si, senyoret perdonil... qu' ell y jo ens volem casa, y ara aixó ens ho espatllaría!

CAM. Y vaija; jo intercedeixo perque tot quedi olvidat, y tornem á la alegría: eh que sí Casto?

D. CAS. Tu ho demanas... y jo no t' ho puch negá...

MAR. Ah! (Content.)

SEV. Bravo!...

VIC. (Ja ho sabía.)

D. CAS. (A Camila) Y tu 'm perdonas del tot?

CAM. Del tot.

D. CAS. Ja torno á se feliz, y dintre pochs dias serás meva per sempre.

CAM. (Gracias á Deu.)

D. Cas. Per quedá ben satisfets
tant sols ens falta una cosa;
que dispensin al Autor
d' aquet disbarat en prosa.

TELÓ